

RIGSREVISIONEN

Notat til Statsrevisorerne om
beretning om Danmarks indsats
i Arktis

Marts
2014

revision
revision
revision

Vedrører:**Statsrevisorernes beretning nr. 16/2012 om Danmarks indsats i Arktis**

21. februar 2014

RN 1502/14

Ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelsers redegørelse af 7. januar 2014**Udenrigsministerens redegørelse af 17. januar 2014****Erhvervs- og vækstministerens redegørelse af 20. januar 2014****Justitsministerens redegørelse af 20. januar 2014****Forsvarsministerens redegørelse af 20. januar 2014****Miljøministerens redegørelse af 20. januar 2014****Statsministerens redegørelse af 21. januar 2014****Klima-, energi- og bygningsministerens redegørelse af 24. januar 2014**

1. Dette notat handler om de initiativer, ministrene har iværksat som følge af Statsrevisorernes bemærkninger og beretningens indhold og konklusioner.

KONKLUSION

Rigsrevisionen finder ministrenes redegørelser tilfredsstillende.

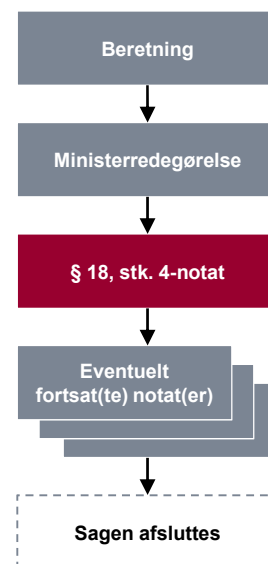
Rigsrevisionen finder statsministerens initiativer vedrørende præcisering af ansvarsfordelingen for eftersøgnings- og redningsberedskabet (SAR) tilfredsstillende og vurderer, at denne del af sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionen baserer denne del af konklusionen på følgende:

- Statsministeren oplyser, at det i november 2013 blev besluttet at samle en række opgaver vedrørende SAR i Grønland – bortset fra skibes og flys udstyr og indretning og uddannelse af besætninger – hos forsvarsministeren pr. 1. januar 2014. Ministeren oplyser videre, at ansvarsfordelingen mellem politiet i Grønland (Justitsministeriet) og Forsvaret (Forsvarsministeriet) nu er fastlagt entydigt.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

- erhvervs- og vækstministerens implementering af skærpede nationale tiltag og løbende afklaring af, hvordan internationale og nationale tiltag bedst kan forebygge skibssulykker i de grønlandske farvande
- miljøministerens arbejde med at sikre, at produktionen af søkort for Grønland følger den fastlagte plan frem mod målet om 73 søkort i 2018

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

Arktisk Råds medlemslande omfatter de lande, som har områder over polarcirklen. Det drejer sig om Canada, USA, Norge, Island, Rusland, Finland, Sverige og Danmark med Færøerne og Grønland.

- forsvarsministerens kontrol med skibe i grønlandske farvande ved at gennemføre havmiljøanrån
- forsvarsministerens initiativ for at få havmiljøspecialister ombord på Forsvarets skibe i Arktis og ministerens initiativer – baseret på resultaterne af analysen af opgaveløsningen i Arktis – på SAR-området og til bekæmpelse af havmiljøforurening
- miljøministerens vurdering af behovet for opdatering af retsgrundlaget for beskyttelse af havmiljøet.

I. Baggrund

2. Rigsrevisionen afgav i september 2013 en beretning om Danmarks indsats i Arktis. Beretningen handlede om de danske myndigheders indsatser for sikker sejlads, SAR-beredskabet samt havmiljø og havmiljøberedskab i rigsfællesskabets dele af Arktis, dvs. Færøerne og Grønland. Rigsrevisionen igangsatte undersøgelsen på eget initiativ i september 2012 som led i en fælles undersøgelse med rigsrevisionerne i de øvrige medlemslande fra Arktisk Råd. Formålet med undersøgelsen var at vurdere, om de danske myndigheders ansvar for indsatserne i rigsfællesskabets dele af Arktis var klart fordelt, og om indsatserne svarede til risikoen ved den øgede sejlads i området.

Beretningen viste, at de danske myndigheder varetager en lang række opgaver i rigsfællesskabets dele af Arktis. Mange af opgaverne løses under vanskelige klimatiske forhold og over store geografiske afstande. Beretningen viste, at ansvaret for de indsatser, som de danske myndigheder løser, var klart fordelt, om end ansvaret for SAR-operationer i visse tilfælde kunne præciseres. Indsatserne svarede ikke i alle tilfælde til risiciene ved den øgede sejlads i de grønlandske farvande.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, fandt de det foruroligende, at Danmarks indsats ikke i alle tilfælde var tilpasset de ændrede risici for mennesker og miljø, som følger af den øgede sejlads i de grønlandske farvande.

4. Dette notat indeholder Rigsrevisionens vurdering af de initiativer, som ministrene har iværksat som følge af beretningen.

Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

II. Gennemgang af ministrenes redegørelser

5. Beretningen og Statsrevisorenes bemærkninger omhandlede danske myndigheders konkrete indsatser for sikker sejlads, SAR-beredskabet samt havmiljø og havmiljøberedskab. Udenrigsministeriet, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og Klima-, Energi- og Bygningsministeriet tager del i den danske indsats i rigsfællesskabets dele af Arktis, men da beretningen ikke behandlede konkrete indsatser fra disse 3 ministerier, har de 3 ministre ingen bemærkninger til beretningen.

Rigsrevisionen vurderer derfor i det følgende afsnit erhvervs- og vækstministerens og miljøministerens initiativer for sikker sejlads, statsministerens, justitsministerens og forsvarsministerens initiativer for SAR-beredskabet samt forsvarsministerens og miljøministerens initiativer for havmiljø og havmiljøberedskab.

Erhvervs- og vækstministerens og miljøministerens initiativer for sikker sejlads

Nationale og internationale tiltag for sikker sejlads

6. Beretningen viste, at de danske myndigheder har forebyggende indsatser rettet mod at skabe sikre forhold for sejladsen i grønlandske farvande. Søfartsstyrelsen (Erhvervs- og Vækstministeriet) arbejder for at få vedtaget bindende internationale regler for sikker sejlads i Arktis (polarkoden), men reglerne vil tidligst træde i kraft i 2017. Sideløbende vil Søfartsstyrelsen med afsæt i national lovgivning – og i samarbejde med Grønlands selvstyre – indføre skærpede krav til sejlads i grønlandske farvande. Rigsrevisionens fandt i den forbindelse, at Søfartsstyrelsen løbende bør afklare, hvordan internationale og nationale tiltag på området bedst kan forebygge skibssulykker i de grønlandske farvande.

Statsrevisorerne bemærkede, at de fandt det særligt væsentligt, at de danske myndigheder styrker de forebyggende indsatser.

7. Erhvervs- og vækstministeren oplyser, at ministeren tilslutter sig Rigsrevisionens anbefaling om, at Søfartsstyrelsen løbende bør afklare, hvordan internationale og nationale tiltag på området bedst kan forebygge skibssulykker i de grønlandske farvande. Ministeren oplyser videre, at bindende internationale regler i form af polarkoden forventes underskrevet i 2014, og at polarkoden kan træde i kraft i 2017. Derudover oplyser ministeren, at skærpede nationale regler om skibes udstyr, besætningens kompetencer, sejladszoner, sejladsplanlægning, koordineret sejlads og lodspligt for større passagerskibe i grønlandske farvande er under udarbejdelse i samarbejde med Grønlands selvstyre. Ministeren forventer, at de skærpede krav træder i kraft i 2015.

Forsvarsministeren oplyser – med henvisning til erhvervs- og vækstministerens redegørelse – at Søfartsstyrelsen og Forsvarskommandoen har indledt et samarbejde om at undersøge, om Forsvarets skibe kan tildeles kontrolopgaver for at styrke sejladssikkerheden. Derudover samarbejder Søfartsstyrelsen og Forsvarskommandoen om at etablere en fælles hjemmeside med informationer om sikker sejlads, som sejlende kan drage nytte af ved sejlads i grønlandske farvande. Hjemmesiden forventes at kunne anvendes fra sommeren 2015.

8. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at erhvervs- og vækstministeren vil implementere skærpede nationale tiltag og løbende afklare, hvordan internationale og nationale tiltag bedst kan forebygge skibssulykker i de grønlandske farvande. Rigsrevisionen vil følge dette arbejde.

Søkortproduktion

9. Beretningen viste også, at Geodatastyrelsen (Miljøministeriet) opdaterer og udarbejder nye søkort for bl.a. at undgå skibssulykker i de grønlandske farvande. Produktionen af søkort skal øges væsentligt for at nå det fastsatte mål om 73 søkort i 2018. Forudsætningen for at nå målet er et nyt produktionssystem, som fortsat kræver udvikling, og styrelsen vil prioritere udviklingen af dette produktionssystem for at sikre, at målet om de 73 nye søkort i 2018 nås.

10. Miljøministeren oplyser, at Geodatastyrelsens produktionssystem løbende optimeres for at opnå en gradvis øget produktion pr. år frem mod 2018. Ministeren er af den klare forventning, at der vil være produceret 73 søkort for Grønland i 2018, da det er et prioriteret område.

11. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at miljøministeren prioriterer produktionen af søkort. Rigsrevisionen vil følge ministerens arbejde med at sikre, at produktionen af søkort for Grønland følger den fastlagte plan mod målet om 73 søkort i 2018.

Statsministerens, justitsministerens og forsvarsministerens initiativer for SAR-beredskabet

12. Beretningen viste, at de danske myndigheders ansvarsfordeling ved SAR-beredskabet i Grønland generelt er klar. Ansvarsfordelingen mellem lokalredning og søredning kunne dog præciseres. Samtidig viste beretningen, at SAR-udstyret er placeret i Danmark og på grund af de klimatiske og geografiske forhold ikke kan nå frem til tidskritiske operationer, fx redning af personer fra hurtigtsynkende skibe.

Statsrevisorerne bemærkede, at der er behov for en styrket koordination og en klarere ansvarsfordeling mellem Justitsministeriet og Forsvarsministeriet i forbindelse med SAR-indsatsen.

13. Statsministeren oplyser, at det i november 2013 blev besluttet, at alle opgaver på erhvervs- og vækstministerens og transportministerens områder vedrørende SAR i Grønland – bortset fra skibes og flys udstyr og indretning og uddannelse af besætninger – er overført til forsvarsministeren pr. 1. januar 2014. Ministeren oplyser videre, at ansvarsfordelingen mellem politiet i Grønland (Justitsministeriet) og Forsvaret (Forsvarsministeriet) nu fastlægges præcist ved aftalte stedsangivelser via koordinater. Ministeren oplyser, at dette giver en entydig afgrænsning.

Justitsministeren henholder sig til statsministerens redegørelse.

Forsvarsministeren henviser ligeledes til statsministerens redegørelse. Ministeren oplyser endvidere, at Forsvaret gennemfører en analyse af opgaveløsningen i Arktis, hvilket på SAR-området særligt vil omfatte SAR-udstyrets anvendelighed til tidskritiske og ikke-tidskritiske opgaver samt udstyrets eventuelle placering.

14. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at ansvarsfordelingen mellem politiet i Grønland (Justitsministeriet) og Forsvaret (Forsvarsministeriet) nu er fastlagt entydigt. Rigsrevisionen vil følge forsvarsministerens initiativer for så vidt angår SAR-udstyrets anvendelighed og eventuelle placering, baseret på resultaterne af analysen af opgaveløsningen i Arktis.

Forsvarsministerens og miljøministerens initiativer for havmiljø og havmiljøberedskab

15. Beretningen viste, at Forsvaret ikke havde prioriteret sin opgave med at overvåge havmiljøet og håndhæve havmiljølovgivningen i Grønland. Rigsrevisionen fandt, at Forsvarsministeriet og Miljøministeriet i fællesskab burde vurdere, om opfølgningen på havmiljøanordningen kunne styrkes.

16. Statsrevisorerne fandt, at Forsvarets indsats med at overvåge havmiljøet og håndhæve havmiljøanordningen i Grønland havde været utilstrækkelig. Statsrevisorerne kritiserede i den forbindelse:

- at Forsvaret, siden havmiljøanordningen trådte i kraft i 2004, ikke havde kontrolleret, om reglerne blev overholdt, fx forebyggende kontrol med, om skibe overholdt reglerne for transport med forurenende stoffer
- at Forsvaret ikke havde vurderet risikoen for forurening af havmiljøet i rigsfællesskabets dele af Arktis
- at Forsvaret ikke havde sikret tilstrækkeligt uddannet personel og udstyr til at varetage kontrolopgaven.

Statsrevisorerne fandt det særligt væsentligt, at Forsvaret sikrer, at det udstyr, der er placeret i Danmark, og som skal anvendes i Arktis til SAR og til bekæmpelse af forurening af havmiljøet, er egnet til arktiske forhold.

17. Forsvarsministeren oplyser, at der fra september 2013 er indført forebyggende kontrol af skibe i grønlandske farvande ved havmiljøanrån. I Forsvarskommandoens resultatkontrakt for 2014 er det således beskrevet, at der skal gennemføres havmiljøanrån af 5 % af alle handels- og fiskeskibe (inkl. tankskibe og krydstogtskibe) over 150 bruttotons i grønlandske farvande. Dette svarer ifølge Forsvarsministeriets oplysninger til ca. 50 skibe. Ministeren oplyser videre, at der er udarbejdet en revideret havmiljøberedskabsplan, som skal sikre en hurtigere og mere effektiv forureningsbekæmpelsesindsats i grønlandske farvande.

Forsvarsministeren oplyser videre, at havmiljø indgår i den tidligere omtalte analyse af Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis. Der udføres sideløbende en risikoanalyse for havmiljøet i Grønland. Begge analyser forventes afsluttet inden udgangen af 2014. Analysen af ministeriets opgaveløsning i Arktis omfatter en vurdering af udstyret til bekæmpelse af forurening i arktiske forhold. Vurderingen vil belyse placeringen af udstyret og reaktionstiden for at få udstyret ud til ulykkessteder. Risikoanalysen skal give et billede af de samlede risici for havmiljøet i Grønland til brug for både danske og grønlandske myndigheder.

Forsvarsministeren oplyser endvidere, at supplerende uddannelse af udvalgt personale er gennemført, og at der fremadrettet vil være uddannede havmiljøspecialister tilknyttet alle Forsvarets skibe i Arktis.

18. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at forsvarsministeren har iværksat en række initiativer, der imødekommer den kritik, som Rigsrevisionen og Statsrevisorerne havde til Forsvarets indsatser vedrørende havmiljø og havmiljøberedskab.

Rigsrevisionen vil følge initiativet med at få havmiljøspecialister ombord på Forsvarets skibe i Arktis og Forsvarets kontrol med skibe i grønlandske farvande ved at gennemføre havmiljøanrån. Rigsrevisionen forventer, at havmiljøanråbene udføres ud fra en betragtning om risici for forurening af havmiljøet. Rigsrevisionen vil også følge forsvarsministerens initiativer baseret på resultaterne af analysen af opgaveløsningen i Arktis, hvilket i forhold til havmiljøbeskyttelse inkluderer vurderinger af anvendeligheden og placeringen af udstyr til bekæmpelse af havmiljøforurening.

19. Miljøministeren oplyser, at Miljøministeriet vurderer, om der er behov for ændringer i retsgrundlaget for beskyttelse af havmiljøet i Grønland. Der er i den forbindelse igangsat et arbejde med at afklare myndighedskompetencerne i relation til havmiljøområdet i Grønland. Resultatet af dette arbejde forventes at foreligge i foråret 2014 og vil indgå i overvejelserne om revision af retsgrundlaget for beskyttelse af havmiljøet i Grønland.

20. Rigsrevisionen finder miljøministerens initiativ tilfredsstillende og vil følge ministerens vurdering af behovet for opdatering af retsgrundlaget for beskyttelse af havmiljøet i Grønland. I den sammenhæng forventer Rigsrevisionen, at miljøministeren sammen med forsvarsministeren vurderer, om opfølgningen på havmiljøanordningen kan styrkes.

III. Næste skridt i sagen

21. Rigsrevisionen vil følge udviklingen på følgende områder:

- erhvervs- og vækstministerens implementering af skærpede nationale tiltag og løbende afklaring af, hvordan internationale og nationale tiltag bedst kan forebygge skibulykker i de grønlandske farvande
- miljøministerens arbejde med at sikre, at produktionen af søkort for Grønland følger den fastlagte plan frem mod målet om 73 søkort i 2018
- forsvarsministerens kontrol med skibe i grønlandske farvande ved at gennemføre havmiljøanrån

Havmiljøanrån er Forsvarets mulighed for at kalde et skib op for at indhente oplysninger om skibet, herunder dets last og oliejournal.

- forsvarsministerens initiativ for at få havmiljøspecialister ombord på Forsvarets skibe i Arktis og ministerens initiativer – baseret på resultaterne af analysen af opgaveløsningen i Arktis – på SAR-området og til bekæmpelse af havmiljøforurening
- miljøministerens vurdering af behovet for opdatering af retsgrundlaget for beskyttelse af havmiljøet.

Lone Strøm